

Over vrijwilligers in De Lichtstad: interview met Sylvia Huisman

'Ik heb mijn eigen moeder nooit oud zien worden, ze was 59 toen ze kanker kreeg. Daarom houd ik zo van die Indische dames, met hun humor en grapjes en giga incasseringvermogen. Zij zijn ook een beetje 'mijn' moeder die ik al zo vroeg heb moeten missen. Als zij hun behoeften of zorgvragen niet meer kunnen verwoorden, dan kunnen wij dat voor hen doen'.

Aan het woord is Sylvia Huisman, 25 jaar geleden begonnen als rapporteur bij Pelita voor de Wuv- en Wubo-aanvragen en nu voor 26 uur per week als medewerker sociale dienstverlening en ontwikkeling Buitendienst. Concreet is ze bezig met de coördinatie van de Masoek Sadja, de ondersteuning van vereniging de Koempoelan, een vereniging voor vrouwen uit het voormalig Nederlands-Indië. De ontwikkeling van het Gotong Royong-pilot project, het vrijwilligersbeleid en de participatie van Pelita in het Indisch Netwerk Eindhoven.

Achtergrond

Sylvia werd geboren op 11 november 1957 in Jakarta. Indische ouders, haar vader uit Koedoes, haar moeder uit Malang. Beiden zijn tijdens oorlog geïnterneerd geweest. In 1947 vertrekken haar ouders naar Nederland maar vanwege haar vaders werk bij de KPM keren ze terug naar Indonesië. Dat duurt tot december 1957 wanneer het gezin gedwongen het land moet verlaten.

Van haar ouders kreeg ze mee: 'U' zeggen, 'geduld tonen en 'respect hebben voor ouderen'. 'Levenswijsheid zegt meer over de persoon dan opleiding'. En sleutelwoorden als 'vergeving' en 'flexibel zijn'. 'Buigzaam zijn als bamboe maar niet breken', was de quote van haar vader. Sylvia groeit op in een gezin met veel verlieservaringen en niet genomen rouw.

Ze praat met enorme bezieling over haar werk en op de vraag hoe ze aan die 'drive' komt zegt ze: 'ik houd van Indische ouderen. Ik bewonder hun enorme veerkracht. Indisch eten, koken, over eten praten. Hun geschiedenis is mijn geschiedenis en maakt deel uit van wie ik ben'.

Ze werkt nog bij het Nivel en was aan het afstuderen aan de faculteit sociale wetenschappen in Nijmegen, toen Daniel van Aken, historicus bij Pelita toentertijd, haar benaderde omdat hij over haar onderzoek- *Eurasians in Indonesia*- had gelezen. 'In 1989 ben ik afgestudeerd als Cultureel Antropoloog met als hoofdvakken en afstudeerrichting: Indonesië; cultuur en geschiedenis en medische antropologie. Hij vroeg of ik bij Pelita aan de slag wilde als rapporteur. Omdat ik nog fulltime bij Nivel werkte, ben ik op nul uren contractbasis begonnen. In 1990 werd ik officieel aangesteld'.

Vrijwilligersnetwerk

De invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in 2007 had als doel: bevordering van de participatie van burgers en een aanbod van ondersteuning op maat voor mensen die dit nodig hebben. Hierbij is de rol die is toebedeeld aan vrijwilligers steeds belangrijker geworden.

Het is niet zelden dat vrijwilligers worden aangeduid als het sociale cement van de samenleving. In tal van sectoren zijn ze zelfs zo belangrijk dat als ze zouden ontbreken de sector zou verschromen en een stuk minder leefbaar zou worden.

Op de vraag hoe ze voor Pelita in Eindhoven het IndischMolukse vrijwilligersnetwerk heeft opgezet, vertelt ze dat het is opgezet via de Masoek Sadj, door spontane aanmelding via Steunpunt Eindhoven en door mee te draaien in het Indisch Netwerk en overal je neus laten zien.

'Aanmelding gebeurt spontaan, via andere vrijwilligers. Ook stap ik zelf op mensen af die ik graag als vrijwilliger zou willen hebben. Voorwaarde om vrijwilliger te worden is dat ze enthousiast zijn en passie hebben voor de doelgroep, anders moet je ergens anders zijn. Een nieuwe vrijwilliger wordt voorgesteld, bijvoorbeeld in het geval van de Masoek Sadj, aan de hele ploeg. De persoon kan zichzelf voorstellen en maakt kennis met de anderen. Voorafgaand aan elke bijeenkomst zitten we met het hele team bij elkaar met koffie, thee en een broodje. We nemen het programma door en ik houd altijd een soort van *Peptalk*: dat werkt goed voor het teamgevoel. Ik houd de verjaardagen bij en de jarigen krijgen een felicitatiekaart en een VVV-bon van 15 euro. Eenmaal per jaar gaan we uit eten, dan wordt de foaienpot geopend. Alle vrijwilligers zijn ook aangemeld bij het vrijwilligerspunt Eindhoven in verband met de verzekering, het krijgen van een kortingspas en de mogelijkheid tot deskundigheidsbevordering'.

Soms wordt een Indisch Netwerk-overleg uitgebreid met specifieke

gesprekspartners. 'Plan is om actief buiten Eindhoven - in de regio - Indische bijeenkomsten te bezoeken en contacten te leggen. Gezien de beperkte contracturen is dat nu nog niet mogelijk. Op dit moment wordt de Masoek Sadj overgedragen aan vrijwilligers, dus wie weet'.

Ook van groot belang is extra aandacht te besteden aan de vrijwilliger op het moment dat een oudere wegvalt. 'Bij het werk met vrijwilligers moet ook rekening worden gehouden met nazorg voor de vrijwilliger als de oudere overlijdt. Als een vrijwilliger gedurende langere tijd heeft opgetrokken met iemand en deze persoon komt te overlijden dan moet er aandacht en zorg zijn voor de vrijwilliger die dit verlies als ingrijpend kan ervaren en hierom rouwt. Aandacht voor het familiesysteem waar de vrijwilliger bij hoort. Soms zijn ze mantelzorger van hun partner of kind en hebben soms behoefte aan een luisterend oor of bevestiging'.

Gouden regels

Het is duidelijk. Alles staat of valt met een goede communicatie. En daarnaast 'welkom heten', 'waardering uitspreken', 'kleine attenties' en 'de vrijwilligers aanspreken op hun kwaliteiten'. Dit zijn een paar van die gouden regels.

Op de vraag naar de *do's* en *don'ts* bij het opzetten van een vrijwilligersnetwerk zegt ze: 'Wel leiding geven aan, maar met de nadruk op 'naast de vrijwilliger staan', begeleiding van de vrijwilliger. Als je weet wat hun motivatie is om zich als vrijwilliger te melden dan weet je ook waar ze inzetbaar zijn. Dit vraagt ook maatwerk. Veel aandacht dus voor beleving en motivatie'.

'Vrijwilligers zijn volwaardige medewerkers. Ik als professional ben verantwoordelijk voor het bieden van veiligheid. Goede afspraken maken over hoe te handelen in moeilijke situaties. Zelf oplossen, terugkoppelen? Duidelijkheid omtrent taakstelling is belangrijk!'

Vrijwilligerswerk is geen statisch begrip. 'Feedback geven en jaarlijks een

gesprekje voeren. De motivatie en beleving van een vrijwilliger kan ook veranderen, hier moet je goed op kunnen anticiperen'.

Valkuilen zijn er af en toe ook: 'vrijwilligers die bijvoorbeeld vanuit hun expertise gewend zijn aan besturen en hierdoor andere vrijwilligers overrulen. Dat kan leiden tot rolverwarring en tot onduidelijkheid en frictie. Vrijwilligers die ook cliënt zijn. Iets op het bord van de vrijwilliger leggen dat eigenlijk bij de beroepskracht thuis hoort. Vrijwilligers die hun eigen plan gaan trekken, miscommunicatie'.

Bij het koppelen van vraag en aanbod kijkt ze naar verschillende facetten: 'van wie komt de hulpvraag, wat is precies de hulpvraag, wat kan het eigen netwerk wel of niet bieden, wat kunnen wij bieden? Competenties van vrijwilligers en eigen motivatie. Dit is maatwerk. Is er iemand gevonden, dan volgt een eerste kennismaking met de vrijwilliger. Samen met de initiatiefnemer gaan we dan aan tafel. We bespreken het traject met wederzijdse instemming, leggen het vast en spreken een evaluatietraject af met de begeleidende instantie'.

Of ze tips heeft voor een vrijwilligersnetwerk? 'Zoek contact en samenwerking, ga netwerken en toon zelf initiatief!'.

Afsluiting

'Ik heb een mooie baan, ik vind dat ik heel fijn en dankbaar werk heb. Wel zou ik meer met rouw en verlies, en begeleiding in de context van dementie aan de slag willen. Een psycho-educatief boek schrijven en een theaterstuk neerzetten in samenwerking met andere spelers in het veld. Daarnaast zou ik graag een opleiding *case-manager dementie* volgen, daar heb ik wel tijd voor, maar geen geld'.

Toekomst

Het gedwongen moeten verlaten van jouw geboortegrond is een existentieel verlies, in de laatste levensfase nog iets

meekrijgen van herkenning en beleving van dat wat jou tot mens heeft gemaakt, is zorg voor de medemens'.

Toekomst Pelita: 'Zichtbaar en dus vindbaar zijn, vrijwilligersbeleid, inderdaad personeelsbeleid voor vrijwilligers neerzetten. Zodat ondersteuning tot de laatste oorlogsgetroffene/betrokkene, ook voor de toekomst geborgd kan worden'.

Toekomst Indisch en Molukse ouderen: 'Het is onze taak om die zorg te kunnen bieden die iedereen voor zijn eigen ouders ook zou wensen. Dit is de eerste grote migrantengroep die hier oud wordt; bedding maken zodat zorg-op-maat geboden kan worden daar waar gewenst. Het gedwongen moeten verlaten van jouw geboortegrond is een existentieel verlies, in de laatste levensfase nog iets meekrijgen van herkenning en beleving van dat wat jou tot mens heeft gemaakt, is zorg voor de medemens'.

Toekomst vrijwilligers: 'Hun inzet is van wezenlijk belang voor bijdragen aan het welzijn van onze ouderen. Zeker nu met de kanteling in de zorg, de WLZ en WMO, is hun inzet goud waard'.

'Werven en motiveren. Aanspreken op hun kwaliteiten en nadruk leggen op het grote belang van het werk dat ze verrichten. Ze zijn het zout in de pap, én de krenten! Zij vervullen een rol in een samenleving, die samenleven mogelijk maakt'.

Aangesloten organisaties bij het Indisch Netwerk Eindhoven:

Buitenzorg voor Welzijn, Vitalis zorggroep, de Zonnebloem, de Koempoelan, Indisch Atelier, Vitalis zorgcentrum Engelsbergen, Vitalis zorgcentrum Peppelrode, kleinschalig wonen Indische ouderen Langdurige Zorg. Contact en info-uitwisseling met Mantelzorg verlicht, vrijwilligerspunt Eindhoven.nl, Wij-Eindhoven. Contacten verbonden aan huisbezoeken nav zorgvragen: via Ztb'ers, generalisten van Wij-Eindhoven, mantelzorgers praktijkondersteuners van Huisartsen.

Omdat ze voor haar werk veel met verlies te maken heeft, volgde ze als verdieping een 2-jarige Post-HBO opleiding

- In 2012 – train de trainer , certificaat didactische vaardigheden
- 14 april 2014 “over luisteren gesproken” gespreksvaardigheden, certificaat
- 18 en 19 september “Verlies in Beeld” (systemisch werk), certificaat
- 20 juni 2014 , Diploma Post-HBO registeropleiding (2-jarig) Rouwbegeleider/verliesconsulent
- 21 april, 2015 focus op hechting, basis van rouw, certificaat
- 8 oktober 2015 Complex Verlies, complexe rouw?

Tekst: Carol Burgemeestre

Foto's: Tino Pattipilohy